

ЩОДО АКТУАЛЬНИХ ПИТАНЬ ФОРМУВАННЯ ВІЙСЬКОВОЇ ЮСТИЦІЇ (СІЧЕНЬ 2024)

У січні 2024 року Офісом генерального прокурора опубліковано звіт за 2023 рік «Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування», який, у тому числі, охоплює звітну інформацію щодо кримінальних правопорушень проти встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення).

Довідково. Порядок складання звітності про роботу органів прокуратури визначено наказом Генерального прокурора 20 січня 2021 року № 11 «Про затвердження звітності за формою № П «Звіт про роботу органів прокуратури» та Інструкції з її складання».

Аналізом звіту встановлено, що усього за 2023 рік обліковано 28 666 кримінальних правопорушень (військових злочинів), з них, у провадженнях 3207 вручено особам повідомлень про підозру. Для порівняння у 2022 році було обліковано всього 13766 злочинів, у 2616 провадженнях вручено особам повідомлень про підозру.

Довідково. Згідно частини 1 статті 401 Кримінального кодексу України військовими кримінальними правопорушеннями визнаються передбачені цим розділом кримінальні правопорушення проти встановленого законодавством порядку несення або проходження військової служби, вчинені військовослужбовцями, а також військовозобов'язаними та резервістами під час проходження зборів.

Слід зазначити, що у 2023 році 2 719 було направлено до суду справ з обвинувальним актом, при цьому у 2022 році було направлено до суду 2189 справ, з них 2185 з обвинувальним актом.

За складом кримінального правопорушення (вибірково за деякими злочинами) статистика виявлених злочинів має наступні дані, в порівнянні з 2022 роком:

Кримінальна кваліфікація (військові злочини)	2023 рік	2022 рік
Непокоря, ст. 402	1 678	1 574
Невиконання наказу, ст. 403	32	28
Опір начальникові або примушування його до порушення службових обов'язків, ст. 404	15	15
Погроза або насильство щодо начальника, ст. 405	177	211
Порушення статутних правил взаємовідносин між військовослужбовцями за відсутності відносин підлеглості, ст. 406	137	151
Самовільне залишення військової частини або місця служби, ст. 407	16 515	6 183
Дезертирство, ст. 408	7 771	3 214
Ухилення від військової служби шляхом самокалічення або іншим способом, ст. 409	221	177
Викрадення, привласнення, вимагання військовослужбовцем зброї, бойових припасів, вибухових або інших бойових речовин, засобів пересування, військової та спеціальної техніки чи іншого військового майна, а також заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем, ст. 410	229	250
Умисне знищення або пошкодження військового майна, ст. 411	7	9
Необережливе знищення або пошкодження військового майна, ст. 412	20	14
Втрата військового майна, ст. 413	280	411
Порушення правил поводження зі зброєю, а також із речовинами і предметами, що становлять підвищену небезпеку для оточення, ст. 414	337	303
Порушення правил водіння або експлуатації машин, ст. 415	214	161
Порушення правил польотів або підготовки до них, ст. 416	10	17
Порушення статутних правил вартової служби чи патрулювання, ст. 418	3	9
Порушення правил несення прикордонної служби, ст. 419	15	12

Порушення правил несення бойового чергування, ст. 420	4	6
Порушення статутних правил внутрішньої служби, ст. 421	0	2
Розголошення відомостей військового характеру, що становлять державну таємницю, або втрата документів чи матеріалів, що містять такі відомості, ст. 422	24	17
Недбале ставлення до військової служби, ст. 425	377	273
Бездіяльність військової влади, ст. 426	41	59
Перевищення військовою службовою особою влади чи службових повноважень, ст. 426-1	487	426
Здача або залишення ворогові засобів ведення війни, ст. 427	2	15
Самовільне залишення поля бою або відмова діяти зброєю, ст. 429	17	150

З огляду на збільшення кількості військових злочинів актуальним залишаються питання розробки та розгляду проекту закону «Про Військову поліцію».

Резонансні факти

У січні 2024 року за процесуального керівництва Офісу Генерального прокурора колишньому та чинному керівникам одного із Департаментів Міноборони, керівнику та комерційному директору української компанії, а також представнику іноземної фірми повідомлено про підозру в заволодінні майном шляхом зловживання службовим становищем у складі організованої групи (ч. 5 ст. 191 КК України). За даними слідства, підозрювані організували схему розкрадання державних коштів під час закупівлі боєприпасів. Йдеться про майже 1,5 млрд грн, виділених на придбання 100 тис мінометних пострілів для ЗСУ.

Також завершено розслідування стосовно експосадовців Міноборони, які розтратили 1,4 млрд грн на закупівлях неякісної амуніції. Їм інкриміновано розтрату майна і перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань (ч. 5 ст. 191, ч. 2 ст. 28 ч.1 ст. 114-1 КК України).

Щодо міжнародної взаємодії

У січні 2024 року керівники правоохоронних органів підписали Меморандуми про взаєморозуміння з делегацією Генеральних інспекторів США: Робертом Сторчем від Міністерства оборони, виконуючою обов'язки Діаною Шоу від Держдепартаменту, Полом Мартіном від Агентства з міжнародного розвитку (USAID) та іншими делегатами. Меморандум підписано з керівниками Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, Національної поліції України та Державного бюро розслідувань, що зміцнення співпраці у сфері протидії шахрайству, корупції та будь-якій іншій незаконній діяльності, що впливає на обсяги американської допомоги, призначеної для України.

У свою чергу, Військова служба правопорядку у Збройних Силах України, яка за своїм функціональним призначенням виконує правоохоронні функції, не була залучена до підписання зазначених меморандумів з огляду на поточний її статус - спеціальне правоохоронне формування у складі Збройних Сил України, призначене для забезпечення правопорядку і військової дисципліни серед військовослужбовців Збройних Сил України, зазначений орган.

У січні 2024 року також актуалізовано в громадському середовищі питання утворення Військової поліції, яка має стати окремим правоохоронним органом зі спеціальним статусом, що діє у воєнній сфері, безпосередньо розв'язуючи завдання

забезпечення військового правопорядку. Так, на сайті ресурсу «Юридична Газета» опубліковано в статті під назвою «Чи вдасться Україні розбудувати повноцінну систему військової юстиції?» інтерв'ю з доктором юридичних наук, генерал-майором юстиції запасу Павлом Богуцьким.

Довідково. П. Богуцький — автор і співавтор 11 монографій, серед яких «Військове право України: джерела, структура та розвиток» (2008 р.), «Концептуальні засади права національної безпеки України» (2020 р.), понад 100 наукових статей та інших публікацій з питань теорії права, військового права, правового забезпечення оборони, військової юстиції. Має більше 30 років стажу служби у військовій прокуратурі на різних посадах, зокрема на керівних посадах військового прокурора Західного та Південного регіонів України.